

2023-11-09
Ju2023/02529**Justitiedepartementet**Brottsförebyggande rådet
Kriminalvården
Länsstyrelserna
Polismyndigheten
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse
Statens skolverk
Åklagarmyndigheten

Uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott

Regeringens beslut

Regeringen ger Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk och Åklagarmyndigheten i uppdrag att inrätta en samverkansstruktur, för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott, i miljöer kopplade till organiserad brottslighet.

Syftet med samverkanstrukturen är att förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom konkreta åtgärder och insatser. Syftet är också att säkerställa att det är effektiva och ändamålsenliga åtgärder som vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet. En viktig del i detta är att identifiera sådana framgångsfaktorer och metoder som fungerar och sprida kunskap om dessa för att ge fler aktörer, bland annat kommuner, rätt verktyg. Fokus för arbetet i samverkanstrukturen ska vara barn och unga i miljöer kopplade till organiserad brottslighet som riskerar att begå eller begår grova brott. Eftersom syftet är att effektivisera arbetet med individer på lokal nivå så behöver omständigheterna kring den enskilda vara en utgångspunkt.

Samverkanstrukturen ska bestå av samverkansråd som inrättas på nationell, regional och lokal nivå. Samverkansråden på regional och lokal nivå ska etableras stegvis, i de mest prioriterade områdena och där det är särskilt

angeläget. Resultat och effekter ska löpande följas upp av det nationella rådet.

I det nationella rådet ska Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Skolverket och Åklagarmyndigheten ingå. Det nationella rådet ska ledas av Polismyndigheten. Länsstyrelserna ska representeras i rådet av en länsstyrelse. Sveriges kommuner och regioner (SKR) ska adjungeras till det nationella rådet när de är berörda. Även andra aktörer kan adjungeras till det nationella rådet när det bedöms lämpligt.

Det nationella rådet uppdras att driva en stegvis etablering av regionala och lokala råd, i lämplig takt och där det är särskilt angeläget och prioriterat utifrån behov. Det nationella rådet ska leda arbetet genom strategiska beslut om inriktning och prioritering, utifrån behoven på regional och lokal nivå. Polismyndigheten ska vara sammankallande och ska, tillsammans med Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelsen, samordna arbetet med etableringen i samverkan med övriga i det nationella rådet.

När samverkansstrukturen är etablerad ska regionala råd vara inrättade som är geografiskt fördelade efter polisregionernas indelning. Arbetet ska ledas och samordnas av länsstyrelserna, i nära samverkan med respektive polisregion. Länsstyrelserna utser en samordnande länsstyrelse per polisregion.

Lokala råd inrättas på lokalpolisområdesnivå i de mest prioriterade områdena enligt en geografisk fördelning som det nationella rådet, i samverkan med SKR och kommunerna, bedömer lämplig och ändamålsenlig. Polismyndigheten ska vara sammankallande i de lokala råden. I de lokala råden bör även Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse ingå när dessa verksamheter är berörda.

Arbetet i de lokala råden ska vara individbaserat med fokus på operativt arbete och konkreta insatser. Arbetet i de lokala råden ska komplettera och förstärka redan etablerade och fungerande samarbetsformer.

Det nationella rådet ska vara inrättat och ha inlett sitt arbete senast den 31 december 2023. De regionala och lokala råden ska inrättas och starta sitt arbete successivt under 2024, i lämplig takt och ändamålsenlig omfattning, utifrån lokala förutsättningar. Etableringen ska ske inom befintliga

ekonomiska anslag och ramar. Det nationella rådet ska följa upp aktörernas deltagande, arbetsinsatser och resultat på regional och lokal nivå för att utveckla och vid behov anpassa genomförandet.

En redovisning av hur etableringen har genomförts samt vilka resultat och effekter som inrättandet av och arbetet inom samverkansstrukturen har bidragit till ska lämnas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Socialdepartementet) senast den 6 december 2024 med en delredovisning senast den 31 maj 2024.

Polismyndigheten ska vara sammanhållande för redovisningarna. Redovisningarna ska innehålla en bedömning av hur etableringen fortskrider, och hur syftet med samverkansstrukturen uppnås, på såväl nationell som regional och lokal nivå. Av redovisningarna ska också framgå eventuella identifierade hinder för en effektiv samverkan inom de olika nivåerna och mellan nivåerna. En övergripande bedömning av resursåtgång och kostnader förknippat med arbetet i samverkansstrukturen ska lämnas i delredovisningen. En mer utförlig beräkning av resursåtgång och kostnader ska ingå i slutredovisningen.

Skälen för regeringens beslut

Behov av och syfte med en sammanhållen struktur

Allt yngre personer påträffas, såväl som offer som gärningsmän, i samband med grova våldsbrott och kriminella nätverksuppbyggnader. Genom att använda sig av yngre personer som utförare kan äldre kriminella skydda sig själva från exponering och straff. Barn har rätt till skydd mot alla former av våld och utnyttjande. Det finns behov av att öka kommuners och andra aktörers kunskap om vilka dessa barn och unga är, samt vilka åtgärder som är mest effektiva för att förebygga att barn och unga dras in i allvarlig brottslighet.

I en rapport från Brå som studerat barn och unga i kriminella nätverk framgår att det, i de fall som Brå undersökt, framför allt är unga i övre tonåren som rekryterar och involverar yngre barn i kriminella nätverk. Inflödet till nätverken av barn och unga drivs fram genom narkotikadistributionskedjor, där en kontinuerlig nyrekrytering är en del av affärsmodellen. Att rekrytera yngre ”springpojkar” gör att de unga kriminella

själva kan tjäna mer pengar och genom det själva göra ”karriär” (Barn och unga i kriminella nätverk, Brå 2023:13).

Det står klart att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att förhindra att barn och unga utnyttjas och socialiseras eller rekryteras in i gängkriminalitet och riskerar att begå eller begår grova brott. Regeringen gav därför i uppdrag till Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse att lämna förslag om en struktur för systematisk och långsiktig samverkan mellan myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå (Ju2023/00972). Myndigheterna lämnade sitt förslag om en ny samverkansstruktur den 29 september 2023. Föreliggande beslut följer i stort det som föreslås i rapporten, i de delar som regeringen kan besluta om.

På olika håll i landet arbetar man i olika samverkansformer och enligt olika arbetsmetoder, med insatser för barn och unga i kriminalitet eller i riskzonen för kriminalitet. Samverkansstrukturen syftar till att länka samman arbete med målgruppen på lokal, regional och nationell nivå. Arbetet i den nya samverkansstrukturen ska inte ersätta redan fungerande samverkansformer och pågående arbete. Tvärtom syftar den samlade strukturen till att förstärka och komplettera fungerande arbete som redan utförs och se till att goda exempel och metoder kan spridas vidare. Samtidigt visar den alltmer negativa utvecklingen kopplat till det grova våldet och de allt yngre individerna som är en del av våldsspiralen att nya arbetssätt också krävs. Eftersom brottsmönster och kriminalitetens art förändras behöver insatser och åtgärder som vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet anpassas till den specifika målgruppen och till lokala behov. Det är nödvändigt att förhindra att fler barn och unga ansluter sig till de kriminella nätverken och begår grova brott i unga år och att med precision vidta åtgärder när barn och unga redan hamnat i grov kriminalitet. Samverkansstrukturen syftar till att säkerställa att sådana konkreta insatser och åtgärder vidtas.

Inrättandet av en samverkansstruktur innebär inte att gällande lagstiftning och regler, exempelvis det kommunala självstyret eller gällande sekretessregler, kan åsidosättas. En sammanhållen samverkansstruktur är först och främst en arbets- och ledningsform, och ska inte ses som en insats eller en åtgärd, utan en form för bättre och mer effektiv samverkan. Arbetet i den nya samverkansstrukturen syftar till det.

Den nationella nivån

På den nationella nivån i det nationella rådet ska myndigheter som har koppling till målgruppen barn och unga i grov kriminalitet ingå. Beroende på behov ska det nationella rådet samverka och samarbeta med andra aktörer som kan bli relevanta under arbetets gång. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har som medlems- och arbetsgivarorganisation för landets samtliga kommuner och regioner en viktig roll i att stödja och bidra till arbetet i samverkansstrukturen. Det nationella rådet ska därför samverka med SKR för att etableringen av de regionala och framför allt de lokala råden ska underlättas.

Uppgifter för det nationella rådet kan exempelvis vara att ta fram gemensamma mål, följa upp arbetet på nationell, regional och lokal nivå, omhänderta behov av metodstöd och utbildning samt undersöka forskning, kunskaper och erfarenheter på området, utifrån vad som lyftes fram av myndigheterna i förslaget om en samverkansstruktur (Ju2023/00972).

Den regionala nivån

Det finns skäl att stärka och effektivisera det regionala arbetet, för att skapa en länk mellan det lokala och det nationella, och anpassa stödet till regionala förutsättningar. Den regionala nivån kan ta en större roll i det brottsförebyggande arbetet och fungera som stöd till den lokala nivån och länk mellan nationell och lokal nivå. Länsstyrelserna har redan idag i uppdrag att samordna det regionala brottsförebyggande arbetet enligt förordningen (2016:1258) om regional samordning av brottsförebyggande arbete. Länsstyrelserna är därför en lämplig aktör att leda och samordna arbetet på den regionala nivån, i nära samverkan med respektive polisregion. Det finns också ett behov av att hälso- och sjukvårdssektorn deltar i arbetet. Utifrån behov i de olika regionerna bör representation från hälso- och sjukvården finnas i de regionala råden, liksom andra lämpliga regionala aktörer som bedöms relevanta.

Den lokala nivån

Arbetet på lokal nivå, utifrån målgruppen barn och unga i grov kriminalitet, är centralt för att vända den negativa utvecklingen. För att arbetet i lokalpolisområden och kommuner ska kunna bedrivas mer effektivt och kvalitativt finns behov av ett utvecklat och mer träffsäkert arbete, såväl för att förhindra att fler barn och unga blir en del av den grova kriminaliteten, som för arbetet med barn och unga som begår grova brott. I de lokala råden

kan sammansättningen av aktörer se olika ut, beroende på förutsättningar och behov. Det finns också som nämns ovan en rad samverkansformer och pågående arbete som ska beaktas när strukturen och arbetet i de lokala råden byggs upp.

Det är centralt att samverkan i de lokala råden har fokus på operativt arbete och individer och för det krävs god kännedom om den grova brottsligheten i lokalsamhället. Därför är lokalpolisområdena en utgångspunkt för de lokala råden. Det innebär dock inte att lokala råd behöver inrättas i samtliga lokalpolisområden i landet, utan de lokala behoven ska vara avgörande. Samverkan inom strukturen ska öka kontinuiteten i insatserna för den enskilde och skapa förutsättningar för ett mer aktivt utbyte av erfarenheter och kunskaper mellan de berörda myndigheterna och aktörerna. Utöver relevanta myndigheter bör representation från kommunal verksamhet, bland annat socialtjänsten, skolhuvudmän, hälso- och sjukvården samt civilsamhälle och näringsliv, finnas i de lokala råden i lämplig utsträckning, liksom andra lokala aktörer som bedöms relevanta.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Sophia Busk

Kopia till

Statsrådsberedningen/Samordningskansliet
Finansdepartementet/Budgetavdelningen
Finansdepartementet/OFA/K

Finansdepartementet/OFA/SFÖ
Justitiedepartementet/KRIM
Justitiedepartementet/DÅ
Justitiedepartementet/L4
Justitiedepartementet/L5
Socialdepartementet/SOF
Socialdepartementet/SL
Utbildningsdepartementet/GV
Utbildningsdepartementet/S
Sveriges kommuner och regioner